

RECENZE A ANOTACE

Ludvík David: Na hranicích práva. Soudcovské eseje

Praha: Leges, 2012, 192 s.

Jana Bílková*

Na sklonku roku 2012 vydalo nakladatelství Leges publikaci JUDr. Ludvíka Davida, CSc., nazvanou Na hranicích práva. Soudcovské eseje. Kniha je inovativním činem na českém trhu a dovoluji si říci, že právě publikace tohoto charakteru v tuzemsku scházejí. Autor knihy je sám soudcem a svým textem přibližuje rozhodovací praxi ze svých vlastních zkušeností, zejména z pohledu své činnosti na Nejvyšším soudě České republiky, u něhož od roku 2002 až dosud jako předseda senátu působí.

Publikace je členěna na pět částí a celkem 27 kapitol. V první části je obsažena tematika vybraných otázek jurisprudence; autor se přitom zabývá problematikou, kterou většina dosavadní odborné literatury příliš nereflktuje. Jednotlivé kapitoly této části hovoří o dovtváření práva, jeho teleologickém výkladu, o právu na předvídatelné rozhodnutí, o precedentu a sjednocování judikatury.

Druhá část knížky je věnována civilnímu procesu. Autor zde zúročuje své poznatky z reálného soudcovského života a neopomíjí závažná témata občanského soudního řízení. Podrobuje analýze mimo jiné noveli-

zovanou právní úpravu civilního dovolání (podle novely provedené zákonem č. 404/2012 Sb. s účinností od 1. 1. 2013), zejména otázky přípustnosti dovolání a dovolacích důvodů. Zde je patrné, že podtitul knihy (Soudcovské eseje) nelze vztáhnout na celou publikaci bez výhrady – některé kapitoly, jako právě poslední zmíněná, jsou spíše shrnutím právního (interpretačního) stavu vybrané, převážně civilistické problematiky. Naproti tomu výrazně esejistickou formu má, v rámci téže části knihy, kapitola nazvaná Kafkovské rysy české justiční argumentace. V ní se autor vyjadřuje k obsahu odůvodnění soudních rozhodnutí, v nichž je preferována délka na úkor srozumitelnosti a přesvědčivosti vyjadřování. Vzhledem k tomu, že tuto kritiku vyslovuje soudce s dlouholetou praxí v české justici (soudce na všech stupních, dříve advokát), zasluhují si jeho postřehy určitě pozornost.

Ve třetí části publikace autor rozebírá nejprve společně a poté znovu podrobněji problematiku dobrovolných sdružení občanů, mezi něž pro tyto účely zahrnuje spolky, církve (náboženské společnosti) a politické strany. Zatímco se rozhodování v církevních věcech vyznačuje zdrženlivostí soudních zásahů – vyjma platových nároků duchovních –, o rozhodování ve věcech žalob členů spolků (titulovaných nejen podle § 15 zákona

* JUDr. Jana Bílková, studentka doktorského studijního programu Právnícké fakulty Masarykovy univerzity, Brno.

č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů) to již nelze říci všeobecně. Střetávají se zde protichůdné rozhodovací tendence: na jedné straně je spektrum spolkových žalob rozšiřováno v zájmu ochrany práv člena spolku, na straně druhé se zejména Nejvyšší soud snaží aplikovat zásadu *de minimis* a nevyhovět věcem méně podstatným. V případě politických sdružení je zatímním průlomenem výsledek projednání žaloby několika členů jedné z předních českých politických stran, zpochybňující výsledek volby do oblastního stranického výkonného orgánu; obecné civilní soudy dovodily nedostatek své pravomoci, Ústavní soud však jejich názor v nálezu II. ÚS 1969/10, v knize podrobně komentovaném, zvrátil.

Čtvrtá část knížky pojednává o skutečně hraničních oblastech práva, mezi něž autor zařadil (viz název 17. kapitoly) též „restituce druhé generace“. Při popisu vybraných restitučních případů využívá svých zkušeností z rozhodování těchto věcí jako soudce senátu 28 Cdo Nejvyššího soudu. Interpretace restitučních norem musí podle autora akcentovat individuální spravedlnost řešení každého jednotlivého případu.

Text je uzavřen pátou částí nazvanou případně Poznámky z cest. Čtenář, který nemá vlastní bližší zkušenost, je uváděn do světa *common law* (USA, Anglie, Skotsko, Severní Irsko), který je autoru zjevně blízký.

Publikace Ludvíka Davida je zřetelně polytematická. Lze ji charakterizovat jako vyjádření pohledu soudce na některé výseče aktuální jurisprudence a na vybrané oblasti aplikace českého práva v praxi civilních soudů. Autor ostatně úvodem i závěrem připomíná, že jeho záměrem nebyla prezentace obsahově výrazně příbuzných témat. Shodu však můžeme najít ve způsobu, jakým na jednotlivé otázky práva pohlíží: zdrženlivě z hlediska šíře soudní pravomoci, se snahou respektovat jedinečnost projednávaných věcí, s nedůvěrou k přehnaným generalizacím při sjednocování judikatury. Hraniče práva by měly být více prostupné vůči poznatkům sociálních věd i etickým principům; je nutné zvažovat důsledky judiciální praxe ze širšího pohledu.